

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Препоръки за подобряване на
стратегическите документи по енергийна
ефективност в община Рила и постигане на
ефективно гражданско участие в
изпълнението им

София, февруари 2023 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Съдържание

Цели на документа.....	3
1. Препоръки за подобряване на „Програма за енергийна ефективност 2014-2020 г.“, приета с решение на ОС №590/25.09.2014 г.....	4
1.1. Общи положения	4
1.1.1. Сграден фонд.....	4
1.2. Препоръки за подобряване на ПЕЕ.....	6
1.2.1. Електропреносна мрежа	6
1.2.2. Общински и жилищен сграден фонд	6
1.2.3. Домакинства	7
1.2.4. Промисленост.....	8
1.2.5. ВЕИ.....	9
1.2.6. Улично осветление.....	9
1.2.7.Транспорт	11
2. Препоръки за подобряване на „Общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в Община Рила 2014-2020 г.“, приета с решение на ОС № 593/25.09.2014 г.	12
2.1. Препоръки за подобряване на ОДПНИЕВИБ	13
2.1.1. Административни мерки.....	13
2.1.2. Финансово-технически мерки	15
3. Препоръки за постигане на ефективно гражданско участие в изпълнението на тези програми	18
3.1. Препоръки за постигане на ефективно гражданско участие.....	19
3.2. Енергийни общности.....	23
4. Списък на използвани термини и съкращения	26
5. Използвана литература и източници на информация.....	27

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Цели на документа

Настоящият документ съдържа препоръки за включване на цели и мерки в новите и/или актуализирани документи на Община Рила за периода до 2030 г., а именно: 1. Програма за енергийна ефективност; Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива.

Докладът се основава на разбирането, че гражданското участие е един от основните принципи на доброто управление и ще покаже възможностите за публичност, достъпност и разбираемост на процедурите и правилата за гражданско участие в сферата на енергийната ефективност в община Рила. Практически това означава прозрачност и ефективност в работата на администрацията, както и участие на представители на местните общности в процесите на вземане на решения по публичните политики.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

1. Препоръки за подобряване на „Програма за енергийна ефективност 2014-2020 г.“, приета с решение на ОС №590/25.09.2014 г.

1.1. Общи положения

През 2030 г. България планира да постигне намаляване на потреблението на първична енергия с 27.89% и намаляване с 31.67% в крайното потребление на енергия спрямо референтния сценарий PRIMES 2007. По отношение на абсолютното ниво на потребление на енергия за 2030 г. България си е поставила цел от 17 466 ktоe потребление на първична енергия и 10 318 ktоe крайно потребление на енергия.

1.1.1. Сграден фонд

Съгласно приетата на 30 май 2018 г. Директива (ЕС) 2018/844 на Европейския парламент и на Съвета, изменяща Директива 2010/31/ЕС, държавите - членки следва да разработят дългосрочна стратегия за саниране в подкрепа на санирането на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради, както обществени, така и частни, за постигане на високо енергийно ефективен и декарбонизиран сграден фонд до 2050 г., улеснявайки разходно ефективната трансформация на съществуващите сгради в сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия. Разпоредбите на директивата вече са транспонирани в националното законодателство.

В тази връзка се разработва Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради за постигане на високо енергийноефективен и декарбонизиран сграден фонд до 2050 г. Стратегията предвижда мерки за строителство на нови сгради и трансформиране на съществуващи в сгради с близко до нулево

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

потребление на енергия, подобряване на енергийните характеристики на жилищните и нежилищните сгради и насърчаване въвеждането на интелигентни технологии в сградния сектор.

Определят се индикативни междинни цели за 2030 г., 2040 г. и 2050 г.;

- примерно описание на финансови средства за подпомагане на изпълнението на стратегията;
- ефективни механизми за насърчаване на инвестициите в санирането на сгради. В следващата таблица е представена информация за индикативните междинни цели за десет годишни периоди, считано от 2021 г. до 2050 г.

Таблица 1: Индикативните междинни цели за обновяване на жилищния и нежилищния сграден фонд

Индикатор		2021-2030 г.	2031-2040 г.	2041-2050 г.
Спестявания на енергия общо	GWh/y	2 917	6 502	7 329
Жилищни сгради	GWh/y	2 477	5 694	6 294
Нежилищни сгради	GWh/y	440	808	1 035
Обновена площ	m2	22 203 509	49 570 668	55 823 015
Жилищни сгради	m2	19 026 656	43 735 175	48 343 297
Нежилищни сгради	m2	3 176 852	5 835 493	7 479 718
Обновена площ от съществуващия сграден фонд за обновяване в момента	%	7,9%	17,5%	19,8%
Спестяване на емисии CO2	тон	1 306 435	2 891 610	3 274 453
Жилищни сгради	тон	1 065 184	2 448 461	2 706 441
Нежилищни сгради	тон	241 251	443 149	568 012

В тази връзка работата на администрацията на местно ниво ще се определя от поставените национални цели и ще осъществява своята дейност в съответствие с приетите и одобрени планове и програми за периода 2021-2050 г., както следва:

- *Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.¹*
- *Дългосрочна национална стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.,*
- *Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България.*
- *Национална жилищна стратегия, 2017-2030 г.*
- *Национален план за действие за енергия от горска биомаса 2018-2027 г.*

¹ ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021 – 2030 г., https://energy.ec.europa.eu/system/files/2020-03/bg_final_necp_main_bg_0.pdf

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- *Национален отчетен план за горите, съдържащ референтното ниво за горите на България за 2021-2025 г.*
- *Национален план за управление на отпадъците, 2021-2028 г.¹*

1.2. Препоръки за подобряване на ПЕЕ

1.2.1. Електропреносна мрежа

Електропреносната система на община Рила е добре развита, а използваните съоръжения са добре поддържани. В Плана за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2022-2031 г. на ЕСО са направени следните констатации:

Има недостатъчна мощност в мрежата и понижаване на напреженията по всички подстанции до 92 kV и опасност от развитие на каскадна авария в целия район. За решаване на проблема е необходимо да се извърши реконструкция на шинната система на уредбата на ВЕЦ "Рила" (чужда собственост) и подмяна на измервателните трансформатори.

В тази връзка общината може да съдейства в комуникацията между ЕРП „Електрохолд“ и фирма „БАД Гранатоид“ АД – дружеството, което стопанисва ВЕЦ „Рила“, (9,9 МВтч) и ВЕЦ „Пастра“ (5,5 МВтч.) – части на каскада „Рила“. Организирането на срещи между всички заинтересовани страни ще спомогне за разрешаване на проблема.

1.2.2. Общински и жилищен сграден фонд

Общината е в процес на подобряване на комфорта в обществените сгради чрез подобряване на енергийните им характеристики и повишаване на енергоефективността им.

Конкретни мерки, които общината да предприеме за изпълнение за периода 2020-2030 г., са:

- Енергийно обследване на сградите общинска собственост, които все още не са обследвани.
- Последващо енергийно обследване на вече санираните и модернизирани сгради, изчислявания на постигнати спестявания и получаване на сертификати за клас енергийна ефективност.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- Организиране на информационни кампании за насърчаване на повишаването на енергийната ефективност в жилищните сгради.
- Насърчаване на дейности по саниране, реконструкция и модернизация на жилищни сгради и инсталациите в тях чрез данъчни облекчения, подпомагане на местни инициативи и организации с инвестиционни намерения.
- Подпомагане на процеса по включване на общински и жилищни сгради в проекти за създаване на енергийни общности и кооперативи.

1.2.3. Домакинства

Общинската администрация има ангажимент да подпомага дейностите на местно ниво за идентифициране на енергийно бедни домакинства, както и уязвими домакинства в риск от енергийна бедност, в съответствие със съществуващите или приети в близко бъдеще в България и в ЕС дефиниции за енергийна бедност.

Общината има ангажимента да организира съвместни инициативи в областта на социалното подпомагане, жилищното осигуряване и околната среда, за провеждане на консултации и обучения за придобиване на устойчиви потребителски навици, както и за предприемане на ефективни интервенции за намаляване на разходите за енергия, за подобряване на енергийната ефективност на домакинствата, засегнати от енергийна бедност, с цел осигуряване на здравословни и комфортни условия в домовете и преодоляване на енергийната бедност на местно ниво.

Все повече се налага разбирането, че „ефективните дейности за намаляването на енергийната бедност на местно ниво трябва да включват и мерки за подобряване на енергийната ефективност в сградния фонд едновременно с мерки, свързани със социалната политика, както е посочено в Директива 2018/2002.

Ключов момент за това е наличието на гражданска активност и повишаване на осведомеността на местното население:

- Кампании за повишаване на осведомеността по въпросите на енергийната ефективност, насочени към уязвими потребители/енергийно бедни домакинства.
- Сътрудничество с местни заинтересовани лица във връзка с проблема за енергийната бедност.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Информация за индикаторите трябва да се събира на оперативното ниво в Общината в зависимост от наличните данни и/или проведени анкетни проучвания и анализи на потреблението на енергия и поведението на жителите на общината.

Конкретните действия, които Общината може да предприеме с цел облекчаване на енергийната бедност на местно ниво, трябва да са съобразени с идентифицираното ниво на енергийна бедност в общината и да са насочени към предварително дефинирани цели.

Идентифициране на енергийната бедност

Необходимо е най-напред да се проучат съществуващите данни от официални източници, които се отнасят до най-често използваните индикатори за енергийна бедност. След това да се съберат допълнителни данни за енергийната бедност от централните за социални услуги, за безвъзмездни средства и финансова подкрепа, предоставена на домакинствата. Накрая, да се обърне внимание и на данните от източници като гражданското общество и различни НПО, които биха могли да са от полза.

В допълнение, Общината трябва да се ангажира и със събиране на собствени данни за оценка на различните аспекти на уязвимостта чрез проучвания и въпросници, от които да се получи подходяща информация за потребителите и за различните видове енергийна бедност (измерена, скрита, възприемана).

1.2.4. Промисленост

По Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ се финансират проекти за въвеждане на енергоспестяващи технологии и оползотворяване на енергията от ВИ от страна на предприятията. Програмата се съфинансира от ЕС чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР). Бенефициенти са съществуващи предприятия извън секторите на търговията и услугите. Процедура BGI6RFOP002-3.002 стартира през 2019 г. с 68 договора за безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 253 791 859,90 лв., от които безвъзмездна финансова помощ (БФП) в размер на 122 614 711,56 лв. Постигнатите енергийни спестявания ще се оценяват по метода „отдолу-нагоре“ на база на реално изпълнени проекти за повишаване на енергийната ефективност в предприятията.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

В този сектор Общината може да подпомогне местния бизнес чрез разяснителни кампании за ползите от въвеждането на енергоспестяващи мерки в производството и използването на ВЕИ технологии.

При възможност, може да се създаде т.н. Платформа за „Обслужване на едно гише“, която да обединява данни от различни администрации и да служи за инструмент за подпомагане на местния бизнес чрез предоставяне на неутрална и лесна за разбиране информация за енергийна ефективност за неспециалисти и улесняване на решенията им за внедряване на нови мерки за ЕЕ и ВЕИ технологии.

1.2.5. ВЕИ

Основната цел на община Рила в този сектор е повишаване на производството на енергия от възобновяеми източници, подобряване на енергийната ефективност в сградите, индустрията, транспорта, уличното осветление, както и повишаване на експертния капацитет в областта на възобновяемата енергия и енергийната ефективност.

За нуждите на Националната кумулативна цел за енергийни спестявания, определена съгласно чл. 7 от Директива 2012/27/ЕС, България използва оценката на енергийните спестявания от прилагането на мярка „Подобряване на енергийната ефективност в сгради, индустрия и общини“ в размер на 117 000 MWh (10,06 ktoe) и мярка „Повишаване производството на енергия от възобновяеми източници – геотермална и водна енергия“ в размер на 46 000 MWh (3,96 ktoe). Общината следва да работи в подкрепа на националната цел и да прилага мерките, заложиени в раздел II на настоящия доклад.

1.2.6. Улично осветление

Системите за улично осветление са част от архитектурния облик и инженерната инфраструктура на населените места и имат за цел да осигуряват безопасна и комфортна светлинна среда през тъмната част на денонощието за местните жители, работещите и посетителите или транзитно преминаващите лица. Съвременните технологични решения за осигуряване на такава среда могат да се осъществят при значително намаление на разходите за енергия, което да намали тежестта на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

тези разходи в бюджета на общините от една страна и от друга да подпомогне постигането на националните цели в областта на енергийната ефективност и емисиите на парникови газове.

Заложеният идеен проект за създаване на пилотен проект за улично и парково осветление с енергия, генерирана от фотоволтаици и оценката на неговата икономическа ефективност е добре да се преразгледа и да се прецени неговата целесъобразност в следващия програмен период.

Продължаване на подмяната на уличното осветление в града и прилежащите 4 села с цел намаляване на бюджетните разходи за електроенергия е друга мярка, която е добре да залегне в програмата на общината за периода до 2030 г.

Поддръжката на вече подменените осветителни тела също е от значение и би било добре в общинския бюджет да се предвидят средства и за постигане на изчислените показатели на качество на работа на системата за уличното осветление, което се изразява в следните дейности:

- Редовно кастрене и прочистване на клонови дървета, които пречат на осветителите;
- Проверка и подмяна на компрометирани рогатки, кабели, стълбове за улично осветление, табла за управление на уличното осветление и други елементи от системата;

При извършване на дейностите следва да се спазват изискванията на приложимите наредби за монтаж на осветителите и безопасни условия на работа.

Подмяната на осветителите с нови светодиодни е необходимо да бъде съчетано с нова система за управление на уличното осветление и табла за управление, която да осигурява най-малкото онлайн мониторинг на потреблението на електроенергия за установяване на преразход на електроенергия и проблеми с отчитането и фактурирането на електроенергия. Софтуерът на системата за управление на уличното осветление осигурява визуализация на потреблението на енергия, както и предупреждения за повишена консумация или друг проблем, свързан с управление на системата, което ще допринесе за намаляване загубите на енергия в резултат от нерегламентирани включвания например.

Всички изброени мерки в този сектор ще допринесат за подобряване на безопасността на градския ареал и намаляване на въглеродните емисии.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

1.2.7. Транспорт

Продължаване на подмяната на общинския автопарк с превозни средства, съответстващи на съвременните екологични стандарти и с ниска консумация на гориво.

При финансова възможност от страна на общината може да се помисли и за внедряване на електробуси.

Поддръжка на местната инфраструктура също е от значение. Според „Интегрираната транспортна стратегия до 2030 г.“ в периода 2007-2015 г. относителният дял на пътищата от клас III - от 61,83% е намалял на 61,15% на територията на цялата страна.

В община Рила третокласната пътна мрежа е с дължина 39.1 км (6.78% от Републиканската пътна мрежа на Област Кюстендил), като 26.1 км са от пътя гр. Рила – Рилски манастир – Кирилова поляна и 13 км от пътя Рила – Смочево – главен път E79, Благоевград – София (в участъка до границата с община Бобошево).

Областите с преобладаващо добро състояние на пътищата са 13 (Добрич, Бургас, Търговище, Кюстендил, Стара Загора, Ловеч, Варна, Ямбол, Пазарджик, Силистра, Благоевград, Смолян, Сливен). Община Рила попада в тази група.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

2. Препоръки за подобряване на „Общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в Община Рила 2014-2020 г.“, приета с решение на ОС № 593/25.09.2014 г.

Реализирането на приоритетната национална цел за бърз и устойчив икономически растеж предполага развит енергиен сектор, който отговаря на изискванията за висока конкурентоспособност, сигурност на енергоснабдяването и спазване на изискванията за опазване на околната среда. Тези изисквания не могат да бъдат постигнати без възможностите, които предлага мащабното внедряване на ВЕИ.

Оптималното използване на енергийните възобновяеми източници е средство за достигане на устойчиво енергийно развитие и намаляване на вредните въздействия върху околната среда, а произведената енергия от възобновяеми енергийни източници е важен показател за конкурентоспособност и енергийна независимост на националната икономика.

Източниците на възобновяема енергия в България са: водна енергия, биомаса, слънчева енергия, вятърна енергия и геотермална енергия. Общата сума на достъпния потенциал на страната ни (6 005 ktOE) е значително по-малък от първичното енергийно потребление (19 017 ktOE) по данни за 2004 година, от което следва, че България може да задоволи около 32% от енергийните си нужди при пълно усвояване на достъпния енергиен потенциал на възобновяема енергия на територията ѝ.

Към момента страната ни покрива чрез внос повече от 70% от енергията, главно от Русия. Потреблението на електроенергия у нас почти се е удвоило в периода между 2005 г. и 2014 г., като се наблюдава стабилизиране след 2020 година.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Страната ни е постигнала общата си цел за възобновяемата енергия от 16% през 2020 г., главно за сметка на разширяване на използването на ВЕИ в сектора на отоплението и охлаждането, както и на слънчевата и вятърна енергия, като по данни на НСИ делът на възобновяемата енергия в брутното крайно потребление на енергия у нас за 2020 година възлиза на 23,3%.

Сумарният технически потенциал за производство на енергия от възобновяеми източници в България е приблизително 4500 ktоe годишно, като все още има потенциал за енергия от вятър (18 GW) и слънце (6 GW), от биомаса (1 GW) и хидроенергия (1.6 GW).² Разпределението между различните видове източници е неравномерно, като най-голям дял притежават хидроенергията (~31%) и биомасата (~36%).

Страната ни притежава значителни горски ресурси и развито селскостопанско производство – източници както на твърда биомаса, така и на суровина за производство на биогаз и течни горива. С бързи темпове се развива производството на електроенергия от вятърни и слънчеви централи, както и използването на слънчева енергия за покриване на нуждите от топла вода в бита.

2.1. Препоръки за подобряване на ОДПНИЕВИБ

2.1.1. Административни мерки

За реализиране на програмата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници на територията на община Рила се препоръчват за изпълнение следните примерни административни мерки:

- При разработване и/или актуализиране на общите и подробните градоустройствени планове за населените места в общината да се отчитат възможностите и потенциалът за използване на енергия от различните възобновяеми източници;
- Да се премахнат, доколкото това е нормативно обосновано, съществуващите и да не допускат приемане на нови административни ограничения пред инициативите за използване на енергия от възобновяеми източници. Да се създадат и допълнят общински наредби за стимулиране използването на ВЕИ във вече съществуващи сгради;

² По Доклад на Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA):
http://www.irena.org/DocumentDownloads/Publications/IRENA_Cost-competitive_power_potential_SEE_2017.pdf

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- Общинската администрация да подпомага реализирането на проекти за достъп и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ, потребление на газ от ВИ, както и за потребление на биогорива и енергия от ВЕИ в транспорт;
- Общинската администрация да подпомага реализирането на проекти за изграждане на инсталации и индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ в сгради общинска и частна собственост;
- Общината да провежда информационни и обучителни кампании сред населението за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на енергия от възобновяеми източници.
- Общината да подпомогне взаимодействието между потенциални инвеститори и електроразпределителното дружество, чрез създаване на публично достъпна информационна система с конкретни стъпки и срокове за реализация на проекти за ВЕИ и организиране на работни групи.

Конкретните мерки за изпълнение в общината за периода до 2027 година са следните:

- Ефективно общинско планиране, основано на нисковъглеродна икономика и политика.
- Въвеждане на енергоспестяващи мерки на обществените сгради при модернизация и основен ремонт с включване на ВЕИ според препоръките на енергийното обследване на сградите. Въвеждане на енергиен мениджмънт в общината, функционираща общинска администрация в съответствие с регламентираните права и задължения в Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата (ЗВАЕИБ).
- Въвеждане на интелигентно управление на уличното и парково осветление; подмяна на амортизираното улично и обществено осветление с енергоспестяващи тела с ползване на ВЕИ. Анализ и оценка на икономическата ефективност от това.
- Подпомагане реализирането на проекти на индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВИ в обществените сгради, с изпълнение вече мерки за енергийна ефективност.
- Създаване на енергийни общности за изграждане и експлоатация на системи за производство на енергия от ВЕИ.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- Продължаване на процеса на подмяна на остарелия и амортизиран автопарк с екологичен такъв.
- Партньорства с университети и центрове за иновации и високи технологии, свързани с производството на енергия от ВИ и биогорива.
- Стимулиране производството на топлинна енергия от биомаса в локални отоплителни системи в общински сгради.
- Подпомагане използването на енергия от ВЕИ в промишлените системи и енергопотреблението на предприятията от региона.

2.1.2. Финансово-технически мерки

2.1.2.1. Технически мерки

- Програмата за периода 2020-2030 г. е добре да отразява наличието и възможностите за съчетаване на мерките за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници с тези, насочени към повишаване на енергийната ефективност.
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници и мерки за енергийна ефективност при реализация на проекти за реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска.
- Изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните конструкции на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска.
- Подмяна на общинския транспорт, използващ конвенционални горива с транспорт, използващ биогорива, при спазване на критериите за устойчивост по чл. 37, ал. 1 от ЗЕВИ и/или енергия от възобновяеми източници.
- Мерки за използване на енергия от ВИ при изграждане и реконструкция на мрежите за улично осветление на територията на общината.
- Мерки за използване на енергия от ВИ при изграждане и реконструкция на парково, декоративно и фасадно осветление на територията на общината.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- Стимулиране на частни инвеститори за производство на енергия чрез използване на биомаса от селското стопанство по сектори – земеделие и животновъдство.

2.1.2.2. Източници и схеми на финансиране

Подходите на финансиране на общинските програми са:

- **Подход „отгоре – надолу“:** състои се в анализ на съществуващата законова рамка за формиране на общинския бюджет, както и на тенденциите в нейното развитие. При този подход се извършат следните действия:

- прогнозиране на общинския бюджет за периода на действие на програмата;
- преглед на очакванията за промени в националната и общинската данъчна политика и въздействието им върху приходите на общината и проучване на очакванията за извънбюджетни приходи на общината;
- използване на специализирани източници като: оперативни програми, кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяема енергия (ЕБВР), Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, Национална схема за зелени инвестиции (Национален доверителен фонд), Международен фонд „Козлодуй“, договори с гарантиран резултат (ЕСКО договори или финансиране от трета страна), участие в конкурси, търгове и др.

- **Подход „отдолу – нагоре“:** основава се на комплексни оценки на възможностите на общината и да осигури индивидуален праг на финансовите си средства (примерно: жител на общината, ученик в училище, пациент в болницата, и т.н.) или публично-частно партньорство.

Създаване и актуализиране на план за необходимите средства за реализация на ВЕИ проекти ще подпомогне дейностите в това направление.

Комбинацията на тези два подхода може да доведе до предварителното определяне на финансовата рамка на програмата).

- Основните източници на финансиране са:
- Държавни субсидии – Републикански бюджет;
- Общински бюджет;
- Собствени средства на заинтересованите лица;
- Договори с гарантиран резултат;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- Публично частно партньорство;
- Финансиране по Оперативни програми;
- Финансови схеми по Национални и Европейски програми;
- Кредити с грантове по специализираните кредитни линии.

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници на територията на община Рила е в пряка връзка с Общинската програма за енергийна ефективност.

Резултати, които се целят чрез изпълнението на програмата са:

- намаляване на потреблението на енергия от конвенционални горива и енергия на територията на общината;
- повишаване сигурността на енергийните доставки;
- повишаване на трудовата заетост на територията на общината;
- намаляване на вредните емисии в атмосферния въздух;
- повишаване на благосъстоянието и намаляването на риска за здравето на населението.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

3. Препоръки за постигане на ефективно гражданско участие в изпълнението на тези програми

Община Рила е малка община с демографски проблеми, свързани с миграция, обезлюдяване и застаряващо население. Същевременно тя притежава безценни природни ресурси, чиято стойност ще продължава да расте и вероятно да привлича хора, които се стремят към природосъобразен начин на живот, свързан със земята и умеят да упражняват високо квалифицирани нови професии - дистанционно чрез информационните технологии или да предоставят туристически услуги с високо качество.

В общината връзката между местната власт, администрацията и хората е жива и непосредствена. Хората се познават и общуват ежедневно помежду си. Особено важна фигура в осъществяването на диалога между гражданите, частните стопани (предприемачи) и местната власт (общината) има кметът на населеното място. Той олицетворява властта, а за местната власт, той представлява хората от съответното населено място. Познава реалното състояние и нуждите на хората и следва да заема централно място в процеса на вземане на решенията за формиране и реализиране на политиките на местно ниво. В тези общини особено ефективни форми на привличане на гражданския интерес са неформалните, спонтанни, традиционни граждански инициативи, базирани на приятелски, съседски отношения и търсещи конкретни, практически решения в интерес на всички. Тук доброволното участие на хората се практикува често; празниците, религиозните традиции, земеделският труд са среда за формиране на идеи и сдружения за партниране с местната власт. Разбира се, информационното обезпечаване и съвременните

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

технологии са необходима предпоставка за обогатяване на обществения живот в общината – преди всичко за задържане и реализиране на младите хора.³

Програмите могат да бъдат ефективен инструмент за управление и пълноценно развитие на общината единствено при активен обмен на идеи и координирани действия между всички заинтересовани страни.

Необходимите предпоставки за успешно им включване са:

- Целенасоченост - осъществяване на достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;
- Равнопоставеност - осигуряване на равен достъп и представителство на всички заинтересовани обществени групи;
- Резултатност - включване на резултатите от процеса на участие във формулирането на самите решения и политики;
- Партньорство - сътрудничество с всички на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските и човешки права.
- Актуална и разбираема информация

За да бъдат правилно формулирани приоритетите, целите и дейностите по включване на гражданите в политиките на Общината е необходимо да се установи взаимовръзката между заинтересованите страни и програмите за енергийна ефективност и ВЕИ на община Рила в периода 2020-2030 г. Под заинтересовани страни се разбират всички лица, групи хора, институции или фирми, които имат отношение към планирането и изпълнението от програмите и биха имали пряк или косвен ефект от тяхната реализация.

3.1. Препоръки за постигане на ефективно гражданско участие

Главната цел на действията за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност е да се информират гражданите и партньорите относно очакваните

³ АНАЛИЗИ И МОДЕЛИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В ПРОЦЕСИТЕ НА ФОРМУЛИРАНЕ, ИЗПЪЛНЕНИЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА, Доклад по ОП „ДУ“, изд. 2019 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в дейностите на местната власт.

Общинските програми е добре да се обсъждат и съгласуват с всички заинтересовани страни – държавни институции, икономически и социални партньори, образователни и културни институции, неправителствени организации и граждани, имащи отношение към развитието сектора в общината. Някои от тях могат да бъдат включени и в създадените от общината тематични (секторни) работни групи за подготовка на отделните части на програмите.

Ако в структурата на общината няма отделно звено, което да се занимава с включване на гражданското общество в дейности и изпълнение на политики на нейна територия, може да се помисли за създаване на такова за новия програмен период 2021-2030 г.

Включването на гражданите и заинтересованите страни в планирането и изпълнението на програмите преминава през няколко важни етапа: информиране, консултиране, вземане на съвместни решения, изпълнение на решенията (съвместни действия), наблюдение и оценка.

Ефективното изпълнение на местните политики се основава на отворен и прозрачен процес с широко включване на гражданите и заинтересованите страни във всичките му етапи. Подходът за осъществяване на този процес може да бъде **формален и неформален**:

- При **формалния подход** гражданското участие и взаимодействието на управляващите със заинтересованите страни се основава на законова регламентация – законът регламентира кой, как и къде може да участва, докъде се простират правата на участниците и какви административни действия ще предизвика тяхното участие.
- При **неформалния подход** участието не е твърдо регламентирано и може да бъде структурирано и реализирано по различен начин – в зависимост от условията, желанието и разбирането на управляващите и активността на гражданите – в този случай действията им се основават на партньорство и съвместно вземане на решения.

Процесът на участие на гражданите може да се раздели на четири последователни фази – информиране, консултиране, вземане на съвместни решения и изпълнение.

ИНФОРМИРАНЕ: цели да информира хората за това, което предстои, и да ги насърчи да участват.

Това може да стане чрез:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- информационни срещи с гражданите и заинтересованите страни;
- пресконференции;
- публикации в медиите и в интернет;
- разпространение на бюлетини, листовки, брошури, плакати, транспаранти и др;

На този етап е добре да се преодолеят основните проблеми и пречки за участие на гражданите и заинтересованите страни.

КОНСУЛТИРАНЕ: гражданите и заинтересованите страни са поканени да коментират намерението на управляващите да осъществят дадена дейност/план/програма и да споделят мнения по предложения подход на работа. Това обикновено включва:

- работни срещи;
- фокус групи;
- граждански панели;
- активизиращо проучване на мнения – интервюта;
- анкети;
- „гражданска комисия“ и др.

ВЗЕМАНЕ НА СЪВМЕСТНИ РЕШЕНИЯ: гражданите и заинтересованите страни работят съвместно с управляващите за формулиране на общи решения. На този етап е добре да се включат всички заинтересовани страни. Вземане на решения може да стане след:

- публично обсъждане;
- кръгла маса;
- обществен форум;
- конференция;
- „планиране с участие на смесени работни групи“ и др.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РЕШЕНИЯ: гражданите и управляващите предприемат съвместни действия за реализиране на решенията (конкретни дейности или инициативи);

НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ – заключителен етап, който включва (смесени групи за мониторинг и оценка, обществени съвети и комисии и др.).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Гражданската активност може да включва и споделяне на мнения (критики, похвали, предложения, оценки) в социалните мрежи; разпространение на публикации от граждански организации или физически лица на критични материали и предложения в местните медии; организиране на публични изяви - фестивали, празници, протести, митинги по повод провежданата регионална политика. Гражданските организации и хората рядко се опитват да упражняват контрол доколко властите се съобразяват с направените от тях предложения.

Решения на местната власт, които предизвикват голям граждански интерес, са свързани със:

- Състоянието на инфраструктурите и жизнената среда;
- Опазването на природата, рециклиране на отпадъците;
- Възобновяеми енергийни източници;
- Социални неравенства и етническо противопоставяне;
- Опазване на културното наследство и местните традиции;
- Стимулиране на местната икономика, малкия бизнес и селското стопанство;
- Създаване на работни места и намаляване на миграцията и обезлюдяването на селата.

Конкретните мерки за изпълнение в общината за периода до 2030 година са следните:

- Участие в инициативи, свързани с подхода „Водено от общностите местно развитие“(ВОМР);
- Участие в съвместни партньорски проекти на областната администрация в сектор ЕЕ и ВЕИ;
- Участие в публично-частни партньорства или концесии;
- Провеждане на анкетни проучвания, публикувани на интернет страницата на администрацията;
- Анкети, оставени за попълване в Центъра за обслужване на граждани;
- Анкети, изпратени на е-мейлите на заинтересовани страни – бизнес организации и юридически лица с нестопанска цел;
- Да използват всички възможни подходи за вземане на съвместни решения в процеса на формулиране, разработване, прилагане, наблюдение и контрол на местните политики, а именно:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- Организиране на публични дебати; работни групи; кръгли маси; фокус групи; обществени форуми и конференции; групи за допитване до местния бизнес и потенциални инвеститори.
- Създаване на енергийни общности на територията на общината.

3.2. Енергийни общности

Енергийните общности са форма на сътрудничество между различни граждани, с възможност за партньорство с местните общини, като те стават активен участник в производството, съхранението и предлагането на енергия. Основната им цел е да осигуряват не толкова финансови, колкото екологични, икономически или социални ползи на своите членове или на районите, в които оперират.

Като държава – членка на ЕС, България предстои да приеме редица нови разпоредби, за да осигури по-голяма правна и регулаторна сигурност за развитието на енергийните общности и „производителите-потребители“, които са залегнали в основата на визията за енергийна трансформация на европейско ниво.

Енергийните общности могат да съществуват под различни форми. Една от най- често срещаните форми на енергийни общности в Европа е енергийният кооператив, но се срещат още и във формата на публично-частни партньорства с местни партньори, или като съдружия или сдружения.

Независимо от правната форма, която приемат, енергийните общности могат да допринесат редица ползи за обществото. Енергийните проекти на ниво общност позволяват на хората да бъдат активни участници в енергийната система, подпомага децентрализацията ѝ и намалява общата зависимост от изкопаемите горива, като по този начин допринася за ограничаването на емисиите на парникови газове.

Концепцията за енергийни общности представлява социална иновация, която може да даде решения за проблема с енергийната бедност в България. Много енергийни общности в Европа дават възможност на социално и икономически уязвими групи да участват и да се възползват от проектите, без да допринасят финансово към тях.

Бизнес моделът, който следват енергийните общности за ВЕИ се базира на съвместното участие на членовете, които съвместно притежават и участват в проекти за възобновяема енергия или

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

енергийна ефективност. Някои от принципите, очертани от Международния кооперативен алианс,

са:

- *Доброволно и отворено членство*: Енергийните общности за ВЕИ са доброволни организации, отворени за всички лица, които могат да използват техните услуги и желаят да поемат отговорностите на членството, без пол, социална, расова, политическа или религиозна дискриминация.
- *Демократичен членски контрол*: Енергийните общности са демократични организации, контролирани от своите членове, които активно участват в определянето на техните политики и вземането на решения е организирано по демократичен начин.
- *Икономическо участие на членовете*: Членовете внасят и контролират капитал, като част от него обикновено е обща собственост на общността. Те могат да получават ограничена компенсация, ако има такава, върху капитала, записан като условие за членство. Членовете разпределят излишъците за някои или всички от следните цели: развитие на общността, евентуално чрез създаване на резерви, част от които поне би била неделима; облагодетелстване на членовете пропорционално на техните трансакции с кооперацията; и подпомагане на други дейности, одобрени от членовете.
- *Автономия и независимост*: Енергийните общности/кооперативи са автономни организации за самопомощ, контролирани от техните членове. Ако сключват споразумения с други организации, включително правителства, или набират капитал от външни източници, те правят това при условия, които гарантират демократичен контрол от страна на членовете им и запазват тяхната автономия на сътрудничество.
- *Образование, обучение и информация*: Енергийните общности/кооперативи осигуряват образование и обучение за своите членове, избрани представители, мениджъри и служители, за да могат да допринесат ефективно за развитието на общността. Те информират широката общественост – особено младите хора и лидерите на общественото мнение – за естеството и ползите от сътрудничеството.
- *Сътрудничество*: Енергийните общности/кооперативи обслужват своите членове най-ефективно и укрепват кооперативното движение, като работят заедно чрез местни, национални, регионални и международни структури.

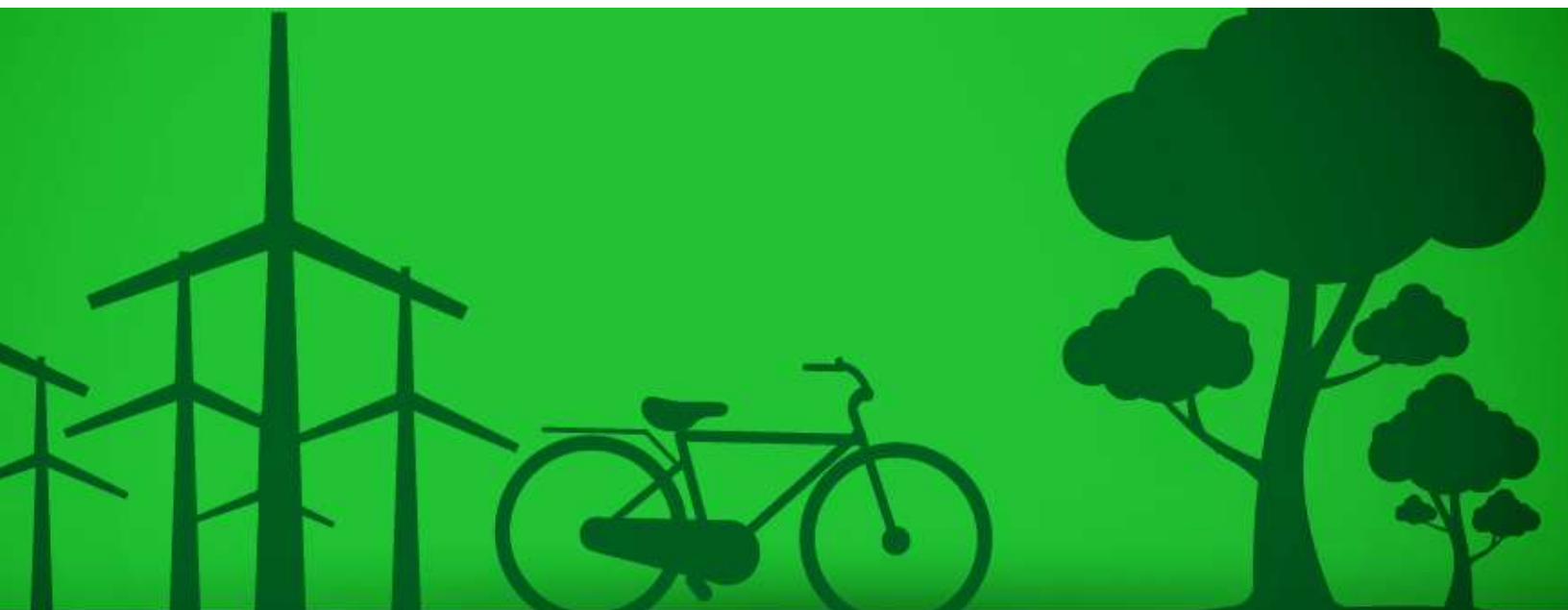
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- *Загриженост за общността:* Те работят за устойчивото развитие на своите общности чрез политики, одобрени от техните членове.

Допълнителна информация относно енергийните общности може да получите на сайта на проект Lightness⁴, който е подкрепен от Програмата за научни изследвания и иновации на Европейския съюз „Хоризонт 2020“.

Добра практика е създаването на енергийни общности у нас в общините Габрово, Бургас и Добрич по проект CONGREGATE, подкрепен от Европейската климатична инициатива на ФРГ.⁵

⁴ <https://www.lightness-project.eu/>

⁵ <https://www.euki.de/en/euki-projects/congregate/>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

4. Списък на използвани термини и съкращения

АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
ВИ	Възобновяеми източници
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕРП	Електроразпределително предприятие
ЕС	Европейски съюз
ЗВАЕИБ	Закона за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
НПО	Неправителствена организация
ОДПНИЕВИБ	ОБЩИНСКА ДЪЛГОСРОЧНА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА
ОС	Общински съвет
ПЕЕ	Програма за енергийна ефективност
УЕС	Удостоверение за енергийно спестяване
ФРГ	Федерална Република Германия

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

5. Използвана литература и източници на информация

- Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България 2022-2026 г.
- ОБЩИНСКА ДЪЛГОСРОЧНА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА ОБЩИНА РИЛА 2014 – 2020 г.
- Интегриран план за обновяване на населените места в Община Рила 2012-2020 г.
- ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА РИЛА, ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА, изд. 2016 г.
- ПРОГРАМА ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ НА ОБЩИНА РИЛА 2014-2020 г.
- АНАЛИЗ за изпълнението на общинските програми по енергийна ефективност през 2016 г. по региони за икономическо планиране в България, изд.2017 г., АГЕНЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ – АУЕР
- ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021 – 2030 г., Министерство на енергетиката и Министерство на околната среда и водите
- АНАЛИЗИ И МОДЕЛИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В ПРОЦЕСИТЕ НА ФОРМУЛИРАНЕ, ИЗПЪЛНЕНИЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА, изд. 2019, Документът е изготвен по проект №BG05SFOP001-2.009-0066 „Бъдещето е във Ваши ръце“ на „Фондация за прозрачни регламенти“, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.
- Годишни отчети на община Рила за изпълнение на програмите за енергийна ефективност съгласно чл.12 от ЗЕЕ за управлението на енергийната ефективност съгласно чл. 63 от ЗЕЕ за периода 2014-2020 г.
- Уебсайт на община Рила - <https://www.grad-rila.bg/>
- Уебсайт на Министерство на енергетиката - <https://www.me.government.bg/>
- Уебсайт на Министерство на околната среда и водите - <https://www.moew.government.bg/>
- Уебсайт на Агенцията за устойчиво енергийно развитие - <https://www.seea.government.bg/bg/>
- Уебсайт на Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 - <https://eumis2020.government.bg/>
- Доклад на Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA): http://www.irena.org/DocumentDownloads/Publications/IRENA_Cost-competitive_power_potential_SEE_2017.pdf

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

- ДЪЛГОСРОЧНА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДПОМАГАНЕ ОБНОВЯВАНЕТО НА НАЦИОНАЛНИЯ СГРАДЕН ФОНД ОТ ЖИЛИЩНИ И НЕЖИЛИЩНИ СГРАДИ ДО 2050 Г. - https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-02/bg_2020_ltrs_0.pdf

